

Clanak Visokog predstavnika, Wolfganga Petritscha: "Justice in The Hague Can Clear the Air in Bosnia"

Odluka srpske vlade da izruci Slobodana Milosevica Hagu docekana je sa gotovo univerzalnim zadovoljstvom. Ovo izrucenje predstavlja doprinos novom politickom okruzenju, u kome se energija moze usredosrediti na ekonomske reforme i razvoj u cijeloj bivsoj Jugoslaviji.

Pozitivni ucinak sudjenja g. Milosevicu pred Medjunarodnim krivicnim sudom bice osobito vidljiv u Bosni i Hercegovini, gdje je nacionalisticki plan srpskog vodje dosao do izrazaja na najtrajniji i najdestruktivniji nacin.

Konacno je moguce rastjerati strah i cinizam koji su prozimali poslijeratni oporavak ove zemlje a idealno bi bilo da se to dogodi istom brzinom i sa istom efikasnoscu sa kakvom je g. Milosevic u cetvrtak navece, preko Tuzle, prebacen iz Beograda do Haga.

Njegovo izrucenje pripremilo je pozornicu za hapsenje i izrucenje i preostalih optuzenika. Prvi sef jedne drzave koji ce odgovarati pred medjunarodnim sudom trenutno se nalazi u pritvoru u zatvoru Scheveningen. Nema vise ni praktigen. Nema vise ni prakticnih ni politickih razloga kojima bi se mogla objasniti cinjenica da su druge osobe osumnjicene za ratne zlocine i dalje na slobodi. Tokom 1998. i 1999., kao posebni izaslanik Evropske unije za Kosovo, ucestvovao sam u dugotrajnim pregovorima sa g. Milosevicem. Kako su sastanci odmicali, dvije stvari su mi postale jasne. Jedna je bila to da je on motiviran zeljom da zadrzi vlast, i da je savladao vjestine koje su mu potrebne da bi svoj narod uvjerio da je on njegov prirodni vodja.

Druga stvar je to da je program etnicke segregacije, koji je u periodu od jedne decenije donio vojni poraz i ekonomsku bijedu, i dalje ostao u centru njegovog cjelokupnog razmislijanja. On je na kraju odstupio od dogovora iz Rambouilleta, koji bi osigurao korektan i miran suzivot Albanaca i Srba na Kosovu. Umjesto toga, odlucio se za absurdnu i katastrofalnu konfrontaciju sa NATO-m, koja je u roku od nekoliko sedmica dovela do jos jednog skupog poraza njegove zemlje i do daljeg besmislenog gubitka ljudskih zivota.

Do sada su g. Milosevic i neki od njegovih najbližih suradnika uspjevali da izbjegnu odgovornost za dogadjaje koji su pratili raspad Jugoslavije. To je promijenjeno njegovim izrucenjem. On moze poricati odgovornost za zlodjela paravojnih jedinica koje su naoružavale i obucavale snage pod njegovom kontrolom. No, ono sto sigurno ne moze poricati je cinjenica da jda je etnicko ciscenje bilo instrument kojim se se koristili njegovi opunomocenici da bi ostvarili njegov nacionalni program u Bosni i Hercegovini. Vec duze od pet godina Bosna i Hercegovina nastoji da se distancira od strasnog naslijedja rata. Strpljivo i pozitivno, ljudi ove zemlje rade na obnovi kuca i skola i puteva i bolnica, rade na ponovnoj izgradnji cjelokupnog drustva. No, imunitet od hapsenja i krivicnog gonjenja kojeg je uzivao preveliki broj ljudi odgovornih za zlocine bacao je umrvljajući pokrov preko svega sto bi oni uradili, poput sablasti.

To je kao da neko ukrade sve sto posjedujete i spali vam kucu i onda nastavi zivjeti u vasem susjedstvu. Vi obnovite kucu, nabavite nove stvari, sve vratite u prijasnje stanje – ali svo vrijeme ste svjesni da je zločinac i dalje tu negdje. Ministar vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, Zlatko Lagumdzija, nakon sto je cuo vijesti o Milosevicevom izrucenju, prokomentirao je: "Nema vise ajkule, ali ostalo je jos pirana u vodi."

Ovo izrucenje pobija mnoge od sumnjivih razloga koji su navodjeni kao argumenti protiv hitnog hapsenja Radovana Karadzica, Ratka Mladica i drugih koji su optuzeni za zlocine protiv čovječnosti u Bosni i Hercegovini.

Od kada sam preuzeo dužnost visokog predstavnika medjunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, kontinuirano sam apelirao na organe vlasti, policiju i pravosudavosudne organe da uhapse ratne zločince za koje se znalo da zive na teritoriji pod njihovom jurisdikcijom. Beogradske vlasti sada suradjuju sa HAGOM, ali administracija u Republici Srbkoj to i dalje ne cini. Apelirao sam na predsjednika, premijera i parlament tog dijela Bosne i Hercegovine da konacno poduzmu odlucne mјere u tom smislu. Srpski dio BiH je jedino područje u bivsoj Jugoslaviji na kome nije postignuta odgovarajuća suradnja sa tribunalom. To je sramotno. Osobe koje je tribunal optuzio moraju biti uhapsene i moraju se pojaviti pred sudom.

Svrha tribunala je da identificira i kazni pojedince. Vazno je to imati na umu, jer je neuspjeh u dovodjenju pred lice

pravde onih koji su odgovorni za etnicko ciscenje podstakla tendencije pripisivanja kolektivne krivnje.

Tek kada se krivci izvedu pred sud, pristojni gradjani, koji nisu zeljeli da imaju nikakve veze sa etnickim ciscenjem ili ekstremnim nacionalizmom koji je osnova etnickog ciscenja, mogu se konacno oslobođiti nepravednog tereta odgovornosti koja im je pogresno pripisana. Beogradske vlasti stavljaju tacku na diskreditirani nacionalizam koji je upropastio njihovu zemlju. Sada se moraju okrenuti dugotraјnom zadatku obnove političke, ekonomskih i drustvenih u partnerstvu sa susjedima i medjunarodnom zajednicom u cijelini. Moj zadatak je da nadzirem provedbu civilnih aspekata Daytonskog sporaporazuma, kojim je zaustavljen rat u Bosni i Hercegovini. Ovaj zadatak ce postati laksi kada se osobe odgovorne za orkestiranje zlocina pocinjenih u tom ratu pojave pred sudom. Kada do toga dodje, proces obnove i pomirenja moze krenuti brze, jer vise nece biti generalnog osjecanja da su neki ljudi uspjeli da prodju nekaznjeni zbog svojih zlocina.

Pravda je možda spora, ali sigurna. To će pruziti osobito zadovoljenje u Bosni i Hercegovini, koja je bila glavna žrtva smrtonosnog nacionalizma g. Milosevica.

Autor teksta, visoki predstavnik medjunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu, bio je specijalni izaslanik Evropske unije za Kosovo i glavni pregovarac EU na mirovnim razgovorima u Rambouilletu kod Pariza. Njegov komentar objavljen je u "International Herald Tribune".